

Ej blot til lyst

af Lars Nielsen

*Vi havde en drøm om at livet, vi fik
sku' bli' sang og dans og musik:
sæt strøm på guitaren – blæs løs klarinet –
lad kroppen blot danse sin egen ballet!
Vi havde en drøm om at livet, vi fik,
sku' bli' sang og dans og musik!
Musikken gi'r liv – men den kræver din sjæl –
den gi'r dig kun no'ed hvis du gi'r dig den selv!*

I februar måned 1986 opførte elever fra musikgrenen og fra 2 HF musiktilvalgs-hold musicalen »Sidespring« på Køge Gymnasium. Forestillingens handling tog udgangspunkt i den kendte fjernsynsserie Fame. Fascinationen i at kunne bryde ud i sang og dans uden foregående prøver kombineret med den virkelige teaterverdens hårde slid til prøver var seriens og vores pointe. I stykket følger vi gruppens arbejde frem til den forestilling, de alle drømmer om. Indbyrdes modsætninger og en kærlighedsaffære truer med at få det hele til at gå i vasken, men alle vanskeligheder klares, og det hele slutter med en grandios finale.

En måneds intenst arbejde blev afsluttet med 3 udsolgte forestillinger og fine anmeldelser. Tilbage stod de 35 medvirkende med en lidt tom fornemmelse, en masse gode oplevelser og en hel del erfaringer rigere.

Hvis man vil lave teater på en skole, gør man klogt i at erkende de væsensforskelle, der er på netop skole og teater. Vore dages gymnasieskole er præget af mangel på alvor. Der er så godt som ingenting, der er alvor. Hvis stilen ikke bliver så god denne gang, kommer

der altid en chance til. Hvis det kniber med tiden til matematikopgaverne, kan de altid afleveres senere. Hvis man er for træt om morgenen, kan man blive hjemme, uden at det får alvorlige konsekvenser for andre end en selv, og så endda ikke engang det. At det bliver alvor efter 3 år ændrer ikke, at dagligdagen præges af denne mangel på alvor. Enhver er sin egen lykkes smed. De resultater der opnåes, er dine, og de skal holdes væk fra kammeraterne, der jo ikke skal profitere uretmæssigt på dine evner og din arbejdsindsats. At løfte i flok og hjælpe hinanden frem til et bedre resultat kaldes skiftevis gruppearbejde og snyd i skolens terminologi. Sådan er skolens indre lovmæssighed, og det kan der nok ikke ændres meget ved, så længe skolen ikke ændres.

Som skolen har teatret også sine egne lovmæssigheder. Alle er lige vigtige i en forestilling. Ingen kan undværes, heller ikke til prøverne. Der kommer ikke en ekstra chance, hvis første forsøg ikke lykkes, og publikum er revnende lige glade med, om den pædagogiske dimension lykkes, hvis det stykke, de ser, er dårligt spillet. At kunne støtte hinanden, at give plads til hinanden, så alles

evner og muligheder får chancen for at udvikles, at presse hinanden og sig selv til at overskride grænser er netop grundprincippet i at lave teater, men desværre ikke i at gå i skole.

Men selvom der stilles professionelle krav til teaterforestillinger i skoleregiet, har man ikke professionelle arbejds-vilkår. Først og fremmest fordi de medvirkende ikke er skuespillere, hverken af uddannelse eller af civilstand. De manglende skuespilmæssige færdigheder betyder, at »elementære« færdigheder som at synge, danse og tale skal øves samtidig med, at det »rigtige« stykke indøves. At det er skoleelever, der spiller stykket, betyder, at der skal tages hensyn til den øvrige skolegang og derudover til arbejdsmæssige forpligtelser. Til gengæld kan man profitere af, at der vist på ethvert gymnasium altid vil findes en række gode musikere.

Er det på den baggrund ikke halsløs gerning at gå i gang med et sådant projekt?

Efter min mening nej. Det kræver selvfølgelig så megen tro på egne og ikke mindst elevernes evner, at der er basis for at gennemføre projektet. Som

lærer er man vel i stand til at vurdere sine egne, og elevernes er som oftest større end man i sin, og især i kollegernes vildeste fantasi forestiller sig.

*Vi kæmped en kamp for at drømmen, vi fik,
sku' bli' sang og dans og musik:
sæt lyd på guitar'n – og spil klarinet –
mens krop og sjæl søger den fælles ballet.
Vi ejer en drøm om at livet, vi fik,
ska' bli' sang og dans og musik!
Musikken gi'r liv – men den kræver din sjæl –
den gi'r dig kun no'ed, hvis du gi'r den dig selv!*

På Køge Gymnasium har der i mange år været tradition for skolekomedier. De første år spillede man stykker skrevet af Dylan Thomas, Brecht, Dario Fo og Dürrenmatt, senere blev stykkerne til i samarbejde mellem de deltagende elever og lærere. Hvad der i den sammenhæng blev sat til i indre kvalitet blev i et vist omfang hentet hjem i form af større engagement og personlig udvikling hos de deltagende. At udforme en voldtægtsscene og spille den set både fra pigens og fyrens synsvinkel kræver en indlevelse, som man kun opnår ved at lade eleverne skabe deres egne roller. Desværre er den deltagerstyrede arbejdsform så tidskrævende, at den kun vanskeligt lader sig forene med en normal lærer/elevskolegang. Det betød, at vi efter 2 år måtte se i øjnene, at det ikke kunne fortsætte. Der blev en pause i produktionerne, indtil vi i 1985/86 for første gang i skolens historie kunne mønstre musikgrenshold i 2. og 3. G. Det var oplagt at bruge det til musical, og belært af tidligere års erfaringer lavede vi et kompromis mellem de tidligere brugte arbejdsformer. »Side-spring« blev skrevet af to af skolens lærere, mens musikgrenseleverne lavede

musikken. Ved juletid var stykket færdigt, og efter en god måneds intense prøver var vi klar til premieren.

På samme måde som skole og teater støder sammen på et overordnet plan, sker der sammenstød mellem den traditionelle lærerrolle og instruktørrollen. Som lærer har man, ikke mindst i elevernes øjne, ansvar for og svar på det, der foregår. Det har man langt af vejen også som instruktør, men hvor man som lærer kan give de rigtige løsninger på de stillede opgaver, kan man som instruktør kun give ideer, antyde, diskutere, foreslå en rolles indhold. Først når eleverne begynder at give tilbage, give deres bud på rollens udformning, kan man instruere. At få eleverne til at holde op med at forvente løsningen er det første problem, man skal løse. Generelt instruerer man med følelserne, mens man desværre oftest underviser med hovedet. Det betyder, at eleverne oplever, at den lærer, de kender som rolig og velaffbalanceret, pludselig går amok, eller at man bruger en time på en intim snak om en rolles dybere indhold. Omvendt skal man som lærer/instruktør turde give los følelsesmæssigt, hvis der skal komme troværdigt spil frem på scenen. Ligeså vel som teoretisk pædagogikum er en umulighed, kan dette spil mellem skuespiller og instruktør ikke konkretiseres i højere grad, end det her er gjort. Konkret adskiller arbejdet på en skoleforestilling sig ikke væsentligt fra professionelt teaterarbejde. Læseprøver, indøvelse af scenografi i enkelt-scener, sammensætning af flere scener, kostumer, sminkning, lys og lyd og den færdige forestilling.

Min erfaring med elever som skuespillere er, at de generelt har meget mere at byde på, end man, deres alder

taget i betragtning, skulle tro. Det er også min erfaring, at de ikke spilder krudtet før det er nødvendigt. Og det er ikke nødvendigt før der er publikum i salen. Hvis jeg derfor har fået et rimeligt resultat til prøverne, har jeg lært mig at være tilfreds. Indtil nu har det vist sig, at resten kommer til premieren. Jeg tænker selvfølgelig ikke på replikindlæring og sangtræning. Men fra det øjeblik en forestilling kan spilles igennem med rigtige replikker, rigtig scenografi sker der i al væsentlighed ikke nogen udvikling i spillet før de sidste prøver, hvor lys og lydanlæg tilfører den uundværlige magi, som er så vigtig for alt teater. Og derefter er der bare at vente på publikum for sammen med dem at se det færdige resultat. Som sagt er det endnu aldrig gået sådan, at det, der er blevet vist til prøverne, også er den maksimale ydelse. Men det kommer man vel ud for en dag. Omvendt melder problemet med at begrænse udfoldelserne sig, når premieren er vel overstået. Opildnet af publikumsreaktioner får spillet 2. aften endnu en skalle. Det, der tog kegler, bliver nu overspillet, så instruktørens rolle bliver at holde igen, at få tingene i balance. Og derefter føler ensemblet sig som verdensmestre, tager opvarmningen let og

bruger tiden før forestillingen til scenevant at hilse på venner og familie i foyeren, hvorefter spillet går i kludder og bringer alle ned på jorden igen.

Intet, allermindst instruktør/lærerformaninger, kan forhindre det her skitserede forløb.

Fra et pædagogisk synspunkt er kludderforestillingen forløbets vigtigste. Det er en grænseoverskridende handling at synge en sang til et forventningsfuldt publikum, det er knærystende at skulle sige sin første replik, men den egentlige styrke hos spillerne kommer først frem, når de i ungdommeligt overmod kludrer, og så skal redde situationen. Så kun de selv og instruktøren opdager det.

Ingen, der har gennemført en teaterforestilling, kan undgå at føle den styrke, det er at kunne have kontrol over sig selv og kunne yde det maksimale lige præcis når det kræves.

Teater skabes i et elektrisk spændingsfelt mellem intellekt og følelser, hvor investeringen er dig selv – der er ingen smutveje og ingen gemmesteder, det handler om mennesker – dem, du er sammen med om at lave forestillingen, og dem der fremstilles på scenen. Det handler kort sagt om den del af livet, der er andet og mere end erhvervslivet.

*Nu lever vor drøm, fordi livet, vi fik,
det er sang og dans og musik –
sæt klang på guitar'n – syng ud, klarinet –
mens krop og sjæl mødes i fælles ballet!
Nu lever vi alle – og livet, vi fik,
det er sang og dans og musik.
Musikken gi'r liv – men den kræver din sjæl –
den gi'r dig kun no'ed, hvis du gi'r den dig selv!*